Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti (JOSRA). JOSRA Migrace, roč. 6.

Problémy imigrace a BOZP ve Spojených státech amerických

31.01.2014

PROBLEMS OF IMMIGRATION AND OSH IN THE UNITED STATES

Lenka Svobodová[1], Iveta Mlezivová[2]

[1]*Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., svobodovaL@vubp-praha.cz*

[2]*Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., mlezivova@vubp-praha.cz*

bezpečnost a ochrana zdraví při práci | imigrace | pracovní úrazy | zahraniční pracovníci

Abstrakt

Článek, který vznikl v rámci řešení projektu „Odstraňování bariér a zvyšování úrovně BOZP u zahraničních pracovníků“ (2010 – 2011)[1], přibližuje situaci v jedné z nejvyspělejších ekonomik světa, která se potýká dlouhodobě se silnou imigrací. Ve Spojených státech amerických je vnímáno, že neznalost jazyka významně komplikuje BOZP. Vývoj a zkušenosti z USA potvrzují závažnost problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci imigrantů. Zejména se nevěnuje dostatečná pozornost znalosti anglického jazyka u imigrantů a jejímu následnému vlivu na bezpečnost práce v nejrůznějších odvětvích.

Klíčová slova: bezpečnost a ochrana zdraví při práci, imigrace, zahraniční pracovníci, pracovní úrazy

Abstract

The article which was created within the project "Removing of barriers and improving the level of health and safety for foreign workers" (2010 - 2011), describes the situation in one of the most advanced economies in the world, which is struggling with a strong long-term immigration. In the United States it is perceived that ignorance of the language significantly complicates the OSH. Development and experience of the USA confirmed the seriousness of the safety and health at work of immigrants. In particular, insufficient attention is paid to English language skills among immigrants and to its subsequent influence on occupational safety in a variety of industries.

Keywords: health and safety at work, immigration, foreign workers, occupational injuries

Úvod

V předchozích staletích se do USA stěhovali hlavně Evropané, dnes jsou to Asiaté a imigranti z Latinské Ameriky. V letech 1862 až 1924 se přistěhovalo do USA 14 miliónů osob. Obvykle tvořili enklávy podle národností, snadno se učili

angličtině a používali ji. Ve 20. století se však situace změnila. V současné době je z celkového přírůstku obyvatel 53,7 % imigrantů. Je registrován zmenšující se zájem nově příchozích i vlády USA o studium angličtiny. To působí problémy v průmyslu zejména z pohledu bezpečnosti práce.

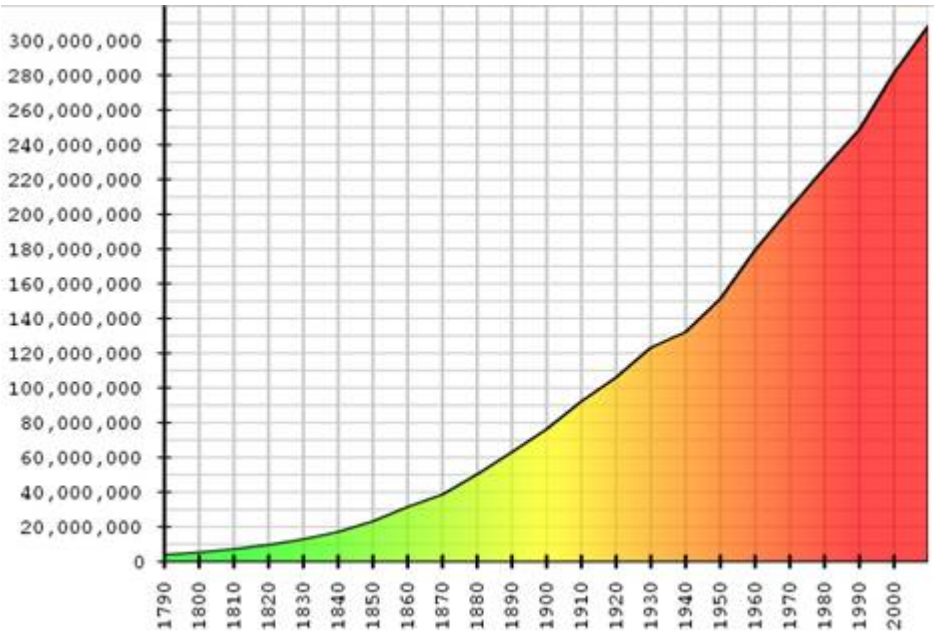

Obr. 1: Růst počtu obyvatel Spojených států v letech 1790 až 2000(zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Demografie_USA)

V roce 2006 dosáhl počet obyvatel USA 300 milionů, v roce 2010 již 310 miliónů. Podle Amerického sčítacího úřadu (United States Census Bureau, www.census.gov) v roce 2005, Hispánci (španělské kořeny, hovoří španělsky) tvořili 14,5 % obyvatelstva (42 mil.). Hispánci jsou stále nejpočetnější etnickou menšinou (odhaduje se, že v roce 2050 jejich počet dosáhne 96,5 mil.). Očekává se, že v budoucích deseti letech budou Hispánci tvořit 25 % veškeré pracovní síly. Jejich vstup na trh práce se zvyšuje o 1 % ročně.

- 1,5 milionu imigrantů přichází každoročně do USA
  - z toho je zhruba polovina Hispánců,
  - z nově příchozích více než 1/3 nehovoří anglicky,
  - z nově příchozích zhruba jedna třetina nemá dokončenou střední školu.
- Jedno ze čtyř nových pracovních míst bude obsazeno Hispáncem, s předpovědí, že během deseti let to bude jeden ze dvou.
- S omezeným vzděláním a nedostatečnou znalostí jazyka budou pracovníci nejspíše hledat zaměstnání tam, kde nejsou vyžadovány žádné speciální dovednosti, práci špatně placenou a v nebezpečných pracovních podmínkách.

Zaměstnanost

V USA z celkového počtu 310 mil. obyvatel je v produktivním věku (15 až 64 let) 67 % obyvatel. V USA je cca 26 miliónů podniků, 99 % z nich má méně než 500 zaměstnanců. Zaměstnanost USA dle sektorů je znázorněna v následujícím grafu.

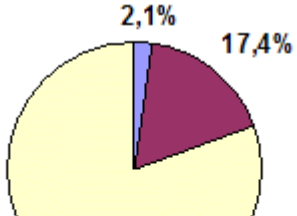

Development Centre (GGDC), 60-Industry Database, 2005)

Pro srovnání uvádíme graf sektorové zaměstnanosti v ČR.

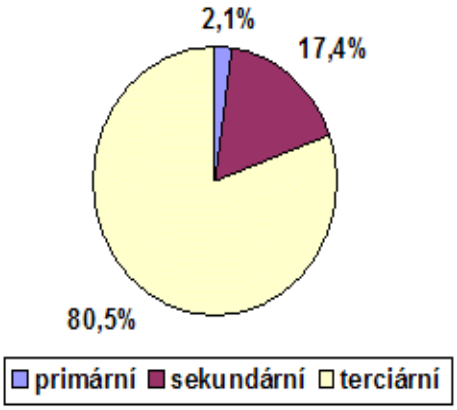

Obr. 3: Zaměstnanost v sektorech národního hospodářství ČR v r. 2008 (v %) (zdroj: ČSÚ)

Z celkového počtu zaměstnaných v USA bylo 2,1 % zaměstnáno v primárním sektoru (z toho 1,4 % v zemědělství, 0,4 % v těžbě nerostných surovin, 0,3 v ostatním primárním sektoru); v sekundárním sektoru 17,4 % (z toho ve zpracovatelském průmyslu 11,1 %, ve stavebnictví 5,9 %, ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody 0,4 %). Spojené státy vykazují největší zastoupení služeb (terciární sektor) ve struktuře zaměstnanosti, a to ve výši 80,5 % (z toho ve veřejných, sociálních a osobních službách je zaměstnáno 34,5 %; v obchodě, hotelech restauracích 24 %; ve finančních, realitních a obchodních službách 17,4 %; v dopravě, skladování a spojích 4,6 %).

Hispánci si hledají zaměstnání obvykle v odvětvích s vyšším podílem jednoduchých prací a s vyšším rizikem, např. ve stavebnictví a zemědělství. Důvodem je horší znalost angličtiny a nižší stupeň získaného vzdělání a dovedností. Jejich počet se v těchto odvětvích stále zvyšuje a zvyšuje se i počet smrtelných úrazů.

ODVĚTVÍ	BĚLOŠI	ČERNOŠI	ASIATÉ	HISPÁNCI		
				celkem	- z toho narození v USA	- z toho noví imigranti
Zemědělství	53,0	5,1	1,6	40,3	12,5	27,8
Stavebnictví	43,9	7,3	0,6	48,2	24,2	24,0

Tab. 1: Zaměstnanost ve vybraných rizikových odvětvích podle etnických skupin v roce 2005 (počet zaměstnaných v %) (zdroj: Floyd, 2010)

Pracovní úrazovost

Celkově v USA bylo v roce 2004 vykázáno 4,1 (v ČR 4,2) smrtelných pracovních úrazů na 100 tis. pracovníků. Za stejné období byla četnost smrtelných pracovních úrazů u Hispánců 4,9 případů na 100 tis. pracovníků s tím, že u imigrantů hispánského původu narozených mimo USA dosáhla četnost 5,9 případů na 100 tis. pracovníků, u Hispánců narozených v USA však pouze 3,5 případů.

Četnost SPÚ

Odvětví	Počet SPÚ na 100 tis. zaměstnaných
Stavebnictví	10,8
Doprava	16,3
Dobývání nerost. surovin	27,8
Zemědělství	29,8

Tab. 2: Četnost smrtelných pracovních úrazů ve vybraných odvětvích USA v roce 2005 (zdroj: Floyd, 2010)

Odvětví	Počet SPÚ na 100 tis. zaměstnaných
Stavebnictví	12,1
Doprava	6,9
Dobývání nerost. surovin	13,1
Zemědělství	11,2

Tab. 3: Četnost smrtelných pracovních úrazů ve vybraných odvětvích ČR v roce 2005 (zdroj: VÚBP, v.v.i.)

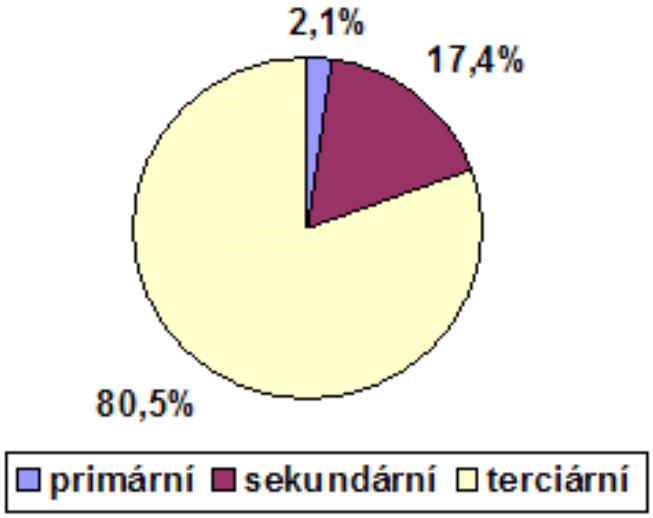

Obr. 4: Porovnání četnosti smrtelných pracovních úrazů ve vybraných odvětvích v roce 2005 mezi USA a ČR

Jak vyplývá z tabulek 2, 3 a z obrázku 4 byla četnost SPÚ (výskyt SPÚ na 100 tis. zaměstnaných) v zemědělství, v dopravě a dobývání nerostných surovin v roce 2005 podstatně nižší v České republice než v USA. Naopak mírně vyšší četnost SPÚ oproti USA vykázalo stavebnictví ČR.

Absolutní počty SPÚ ve vybraných odvětvích

Odvětví	Počet smrtelných pracovních úrazů

r. 2000	r. 2005	r. 2008	
Zemědělství	720	714	651
Stavebnictví	1154	1186	969
Dobývání nerost. surovin	156	159	175
Doprava	957	881	762
Celkem	5915	5702	5071

Tab. 4: Počet smrtelných úrazů ve vybraných odvětvích USA (zdroj: Floyd, 2010)

Odvětví	Počet smrtelných pracovních úrazů		
	r. 2000	r. 2005	r. 2008
Zemědělství	21	18	16
Stavebnictví	47	34	22
Dobývání nerost. surovin	10	6	6
Doprava	42	21	9
Celkem	223	163	174

Tab. 5: Počet smrtelných úrazů ve vybraných odvětvích v ČR (zdroj: VÚBP, v.v.i.)

Rozložení SPÚ

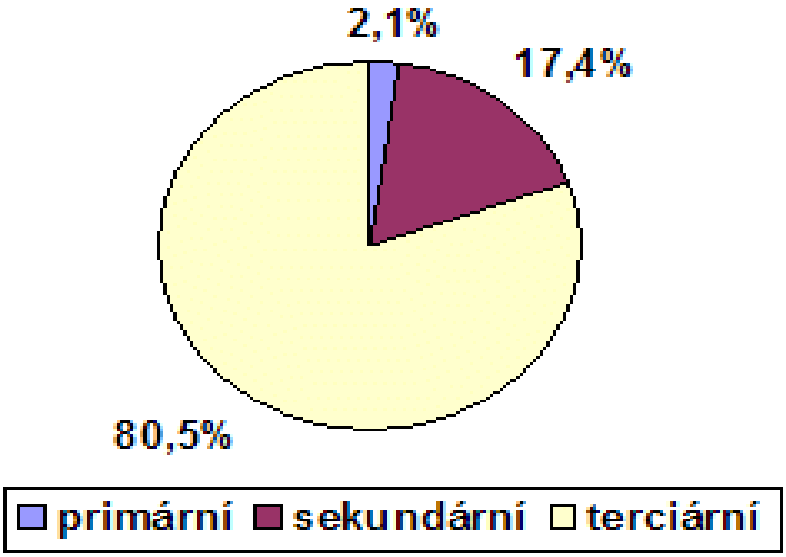

Obr. 5: Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů ve vybraných odvětvích na celkovém počtu SPÚ v USA, v r. 2008 (v %)

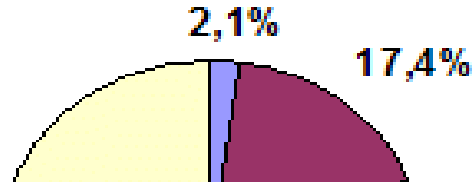

r. 2008 (v %)

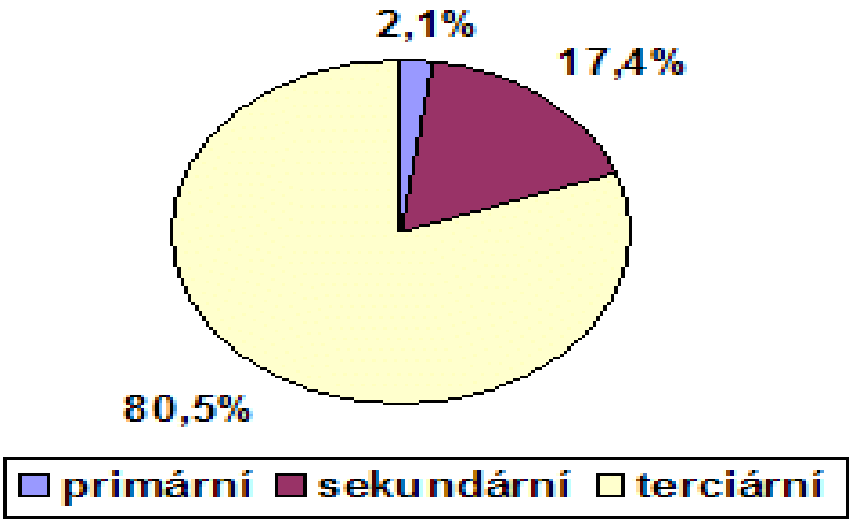

Obr. 7: Porovnání rozložení SPÚ ve vybraných odvětví na celkové SPÚ v ČR a v USA (procentní podíly v roce 2008)

Zaměstnanost v ČR oproti USA je v primárním a sekundárním sektoru (tj. v nejrizikovějších odvětvích) více než dvojnásobná (viz obrázek č. 2 a 3). Četnost smrtelných pracovních úrazů v rizikových odvětvích (obrázek č. 4) i struktura porovnávající rozložení SPÚ ve vybraných odvětví na celkové SPÚ v ČR a v USA do určité míry naznačují, že situace v BOZP je v ČR (kromě stavebnictví, kde pracuje legálně i nelegálně vysoký počet cizinců) lepší než v USA. Důvody nelze bez dalších podrobnějších analýz a informačních zdrojů přesně určit, ale lze vyslovit určitou hypotézu, že to může být způsobeno i mnohonásobně vyšší zaměstnaností imigrantů (zejména Hispánců) v nejrizikovějších oblastech. V ČR ve stavebnictví v r. 2008 bylo celkem registrováno 300 tis. nemocensky pojištěných zaměstnanců (vč. 35 tis. OSVČ). Úřady práce ve stejném období oficiálně evidovaly 60 tis. cizinců pracujících ve stavebnictví (což představuje 20 % z celkové zaměstnanosti odvětví). Podle některých odhadů však připadá ve stavebnictví ČR na jednoho legálně zaměstnaného cizince až jeden cizinec pracující nelegálně (Kroupa, Kux, 2008). Nejvíce cizích státních příslušníků (29,3 %) je v ČR legálně zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu. V dopravě, dobývání nerostných surovin a v zemědělství je podíl zaměstnaných cizinců významně menší.

V USA ve stavebnictví byly smrtelné úrazy zaviněny hlavně zavalením a pády (např. při kopání dochází ke zřícení bočních stěn na pracovníka). Vykonávaná práce obvykle nevyžadovala větší dovednost. Při omítání šlo nejčastěji o úrazy způsobené pádem, přičemž buď byly špatně použity OOPP, nebo nebyly OOPP použity vůbec. Podobně v zemědělství šlo zejména o smrtelné úrazy způsobené zavalením strojem nebo při řízení strojů. Při obsluze traktorů dochází často k převrácení na řidiče. Při práci v blízkosti rotující součásti strojů dochází ke vtažení pracovníka za volný oděv do soukolí.

Z celkového počtu 65 tis. pracovníků ve státním “zeleném” sektoru (likvidace opadů, rekultivace apod.) tvoří Hispánci většinu (75 %). Denně pracují s chemikáliemi a používají těžkou pracovní techniku, a to jen při minimálním výcviku. Je důležité, aby pracovali bezpečně, a to nejen pro ně osobně, ale i pro celé okolí.

Neznamená to, že by těmto pracovníkům nebyl poskytován žádný výcvik nebo školení v oblasti bezpečnosti práce. Bohužel pouze s omezeným úspěchem. Jedním z důvodů je špatná docházka:

- tito pracovníci mají často víc, než jedno zaměstnání,
- nemají dost času navštěvovat školení,
- nechtějí odhalit svůj nedostatek ve znalosti anglického jazyka ze strachu o ztrátu zaměstnání,

- v případě chybějících dokladů nechodí do kurzů ze strachu z případné deportace do země původu.

Údaje ze státu Georgia (patří mezi deset nejprůmyslovějších států USA):

V Georgii se stalo 41 % smrtelných úrazů ve stavebnictví Hispáncům. Pozn.: *Ve státě Georgia se buduje nová jaderná elektrárna (jedná se o první nové bloky v USA po téměř třiceti letech). Obama uvedl, že výsledkem projektu budou tisíce dočasných pracovních míst ve stavebnictví a 800 stálých příležitostí.*

Univerzita v Georgii proškolila během 2letého kursu o bezpečnosti práce asi 500 osob z průmyslu, který celkově zaměstnává 65 tis. pracovníků.

Během Hispánského summitu k bezpečnosti práce dále informovala Agentura pro bezpečnost práce (OSHA), že ve svém institutu proškolila během čtyř let 60 tis. osob – dělníků, zaměstnavatelů, inspektorů bezpečnosti. Imigrace však přesahuje 1,5 mil. osob ročně, takže toto číslo je k tomu v značném nepoměru.

Závěr

Nedostatečná znalost anglického jazyka je jedním z faktorů omezujících účinnost školení o bezpečnosti práce. Odhaduje se, že úrazovost Hispánců a Asiatů bude obecně vyšší i nadále, a to vzhledem k jejich neustávající značné imigraci, neznalosti angličtiny, vysokému zaměstnávání v odvětvích se zvýšenou rizikovostí práce, špatnými pracovními podmínkami, nedostatečným školením o bezpečnosti práce, atd.

Současná míra imigrace představuje budoucí pracovní sílu, kterou je třeba připravit pro bezpečnou a produktivní práci v konkrétních průmyslových odvětvích.

Východiskem však není pouze školení o bezpečnosti práce ve španělštině (s mnohými, od sebe odlišnými dialekty). Bude nutné zabývat se také jazykem návodů, operačních příruček a podobné dokumentace (srozumitelnost odborné terminologie). Pozornost musí být zaměřena na operátory, předáky a další bezprostřední řídící pracovníky udílející pracovní pokyny (jednoznačnost a srozumitelnost pro konkrétní etnickou skupinu).

Je nutno zaměřit se na průběh školení o bezpečnosti práce, např.:

- Jaký jazyk se používá?
- Kolik osob je ve třídě?
- Jakým způsobem je kurs veden?
- Jak se zjišťuje, zda účastník rozumí látce, která je přednášena?

Školicí materiály, pomůcky apod., určené dělníkům, musí být prezentovány na úrovni jejich vzdělání, ve vhodném jazyce a způsobem, jež by byl pro účastníky snadno pochopitelný.

Je třeba sledovat, zkoumat nebezpečné pracovní postupy, posuzovat a vyhodnocovat efektivitu školících a výcvikových programů v BOZP (rozsah, kvalita, účinnost).

Příležitostí pro neanglicky hovořící pracovní sílu je aktivní účast na vhodném školení o bezpečnosti, užití srozumitelných instrukcí ve vhodném jazyce. V praxi by to znamenalo, že většinová společnost bere v úvahu a respektuje různé kulturní odlišnosti.

Další aktivity a výzkum v této oblasti bude vhodné zaměřit:

- na sběr a analýzu dat o pracovní úrazovosti etnických skupin, o jejich koncentraci v určitých odvětvích a oborech lidské činnosti,
- na zlepšení zacílení školení, školicích materiálů a kurzů podle průmyslových odvětví a stálé prověřování jejich

- efektivity,
- na výběr vhodného jazyka podle požadavků etnických skupin,
- na zkoumání vlivu kulturních rozdílů etnických skupin na úrazovost,
- na sběr potřebných dat popř. jak data o úrazech a obyvatelích centralizovat, sdílet, popř. doplnit chybějí údaje, jež pomohou řešit problémy bezpečnosti práce.

Tyto závěry lze vhodně aplikovat a využít pro podmínky v ČR.

Literatura

[1] FLOYD, R. E. ESL & Operator Injurie : Is there a connection? *Professional Safety*, September 2010, p. 32-38. Dostupné z WWW: <http://www.asse.org/professionalsafety/pastissues/055/09/1009_ESL_Operator_Injuries.pdf>.

[2] KROUPA, A.; KUX, J. Nelegální zaměstnávání a podnikání cizinců ve stavebnictví. In *Neregulérní pobyt cizinců v ČR : problémy a jejich řešení : sborník vydaný organizacemi Člověk v tísni, o.p.s., Multikulturní centrum Praha, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Poradna pro uprchlíky*. 2008.

[3] VÚBP, v.v.i. *Pracovní úrazovost v České republice v roce 2004 . analýza smrtelné pracovní úrazovosti v ČR za rok 2004 (v rámci projektu č. 5 Faktory a indikátory trendů vědecko-technického rozvoje a společensko-ekonomických změn a jejich dopady do vývoje BOZP)*. Praha : VÚBP, 2005.

[4] VÚBP, v.v.i. *Analýza smrtelné pracovní úrazovosti v ČR v roce 2008*. Praha : VÚBP, 2009.

[1] Smlouva č. GK MPSV-01-194/10 o poskytnutí účelové podpory z veřejných prostředků na řešení projektu výzkumu č. HC 194/10 (MPSV)

Vzorová citace

SVOBODOVÁ, Lenka; MLEZIVOVÁ, Iveta. Problémy imigrace a BOZP ve Spojených Státech Amerických. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online], 2013, roč. 6, speciální č. Migrace. Dostupný z WWW: <http://www.bozpinfo.cz/josra/josra-migrace/migrace-a-bozp.html>. ISSN 1803-3687

Autor článku:
Ing. Iveta Mlezivová
Ing. Lenka Svobodová